

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ЕСТЕТИКА ЛАНДШАФТУ

підготовки	Бакалавр
спеціальності	242 Туризм
освітньо-професійної програми	Туризм

Силабус навчальної дисципліни «ЕСТЕТИКА ЛАНДШАФТУ» підготовки бакалавра, галузі знань 24 Сфера обслуговування, спеціальності 242 Туризм, за освітньо-професійною програмою Туризм.

Укладач: Гринасюк А.Р., кандидат географічних наук, асистент кафедри туризму та готельного господарства.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри туризму та готельного господарства
протокол №1 від 30 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Ільїн Л. В.

I. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм	Вибіркова
Модулів – 3		Рік підготовки – 4
Змістових модулів – 3		Семестр – 7
ІНДЗ: є		Лекції – 26 год.
Загальна кількість годин – 150		Практичні – 28 год.
Тижневих годин: аудиторних – 3	Бакалавр	Самостійна робота – 86
		Консультації – 10
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач: Гринасюк Анастасія Русланівна, кандидат географічних наук

Контактна інформація викладача:

Телефон 0660892002

Електронна пошта: Hrynasiuk@eenu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С, ВНУ імені Лесі Українки

Кафедра – туризму та готельного господарства

Факультет – географічний

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Як навчальна дисципліна «Естетика ландшафту» вивчається студентами підготовки «Бакалавра» за освітньою програмою «Туризм» відповідно до стандартів підготовки фахівців спеціальності 242 «Туризм». Вивчення дисципліни забезпечує засвоєння студентами базових знань, умінь та практичних навичок з сільського (зеленого) туризму, а також практичних аспектів організації та проведення такого виду туризму.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з теорії та практики: «Основи туризмознавства», «Географія туризму».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Естетика ландшафту» є навчити студентів основних методик з оцінювання естетичної привабливості ландшафтів з використанням суб'єктивного та об'єктивного підходів; вивчення системи таксонів, що дають можливість типізувати ландшафтні комплекси за пейзажно-естетичними властивостями; оцінювати та виділяти найбільш естетично привабливі ландшафти; територіальне планування з точки зору перспектив рекреаційного використання в результаті оцінювання естетичної привабливості ландшафтів.

Невід'ємною потребою життя і нормою цивілізованого суспільства є прагнення людей якісно задовольняти власні потреби. Для цього важливе відновлення фізичного та психоемоційного стану людини. Найчастіше забезпечення такої потреби відбувається через відпочинок. Основою для розвитку рекреації слугують рекреаційні ресурси. При виборі рекреантом місця відпочинку рекреанти перш за все орієнтуються на привабливість території, тому можна вважати, що естетичний ландшафт є головним об'єктом рекреаційного використання. Тому для належного дослідження естетичної

привабливості ландшафту і збереження унікальних пейзажів потрібні спеціальні цільові напрацювання. Тому основними завданнями вивчення дисципліни «Естетика ландшафту» є оволодіння теоретичними і практичними навиками оцінки естетики ландшафтів та вміння застосовувати результати навчання у рекреаційно-господарському природокористуванні.

4. Результати навчання (компетентності).

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 05. Прагнення до збереження навколишнього середовища;

Фахові компетентності:

ФК 17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

Результати навчання:

РН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно- туристичного простору;

РН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	См. роб.	Консул.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади оцінювання естетики ландшафтів						
Тема 1. Ландшафт як просторово-цілісна система	10	2	2	6	-	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 2. Районування природних ландшафтів	10	2	2	6	-	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 3. Передумови і чинники формування ландшафтів	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 4. Понятійно-термінологічна система естетики ландшафтів	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 5. Естетичні ресурси	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Разом за модулем 1	53	10	10	30	3	12,5
Змістовий модуль 2. Оцінювання естетики ландшафтів						
Тема 6. Оцінювання естетики	10	2	2	6	-	Виконання

ландшафтів: підходи та методи						практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 7. Пейзажні комплекси та їх типізація	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 8. Факторно-компонентна оцінка естетики ландшафтів	12	2	2	7	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 9. Якісна оцінка естетики ландшафтів	12	2	2	7	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Разом за модулем 2	45	8	8	26	3	10
Змістовий модуль 3. Охорона та оптимізація рекреаційного використання естетичних ландшафтів						
Тема 10. Охорона та відновлення естетичних ландшафтів	10	2	2	6	-	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 11. Рекреаційно-господарське використання естетичних ландшафтів	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 12. Естетичні ландшафти світу	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 13. Естетичні ландшафти України	11	2	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Тема 14. Садово-паркові ландшафти	9	-	2	6	1	Виконання практичних робі, усне опитування. Максимальний бал 2,5
Разом за модулем 3	52	8	10	30	4	12,5
ІНДЗ						5
Всього годин:	150	34	36	86	10	40

6. Завдання для самостійного опрацювання

	Тема	Кількість годин
1.	Ландшафт як просторово-цілісна система 1. Поняття про ландшафт. 2. Класифікація ландшафтів.	6
2.	Районування природних ландшафтів 1. Поняття про районування природних ландшафтів. 2. Одиниці районування природних ландшафтів.	6
3.	Передумови і чинники формування ландшафтів 1. Кліматичні умови як чинник формування ландшафтів. 2. Рельєф та ґрунти як чинник формування ландшафтів. 3. Поверхневі води як чинник формування ландшафтів. 4. Рослинність як чинник формування ландшафтів.	6
4.	Понятійно-термінологічна система естетики ландшафтів 1. Підходи до визначення «ландшафт». 2. Перцепційна географія, поведінкова географія та гуманістична географія – нові наукові напрями.	6
5.	Естетичні ресурси 1. Підходи до визначення естетичних ресурсів. 2. Фундаментальні праці з дослідження ландшафтної естетики.	6
6.	Оцінювання естетики ландшафтів: підходи та методи. 1. Об'єктивні підходи до оцінювання естетики ландшафтів. 2. Суб'єктивні підходи до оцінювання естетики ландшафтів. 3. Методи та методика оцінювання.	6
7.	Пейзажні комплекси та їх типізація 1. Поняття «пейзаж», «пейзажний комплекс». 2. Підходи до класифікації пейзажних комплексів.	6
8.	Факторно-компонентна оцінка естетики ландшафтів 1. Суть визначення естетичного потенціалу за факторно-компонентним оцінюванням. 2. Формування шкали оцінювання відповідно до природних умов території.	7
9.	Якісна оцінка естетики ландшафтів 1. Суть визначення естетичного потенціалу за якісним оцінюванням. 2. Побудова опитувальника з набором якісних показників.	7
10.	Охорона та відновлення естетичних ландшафтів 1. Природоохоронне законодавство України. 2. Американська ідеологія захисту дикої природи. 3. Міжнародні нормативно-правові документи захисту естетики ландшафтів.	6
11.	Рекреаційно-господарське використання естетичних ландшафтів 1. Обмежене рекреаційне використання. 2. Розвиток активного туризму. 3. Інтенсивне рекреаційне використання.	6
12.	Естетичні ландшафти світу 1. Найбільш відомі естетичні ландшафти Європи. 2. Найбільш відомі естетичні ландшафти Північної Америки. 3. Найбільш відомі естетичні ландшафти Південної Америки. 4. Найбільш відомі естетичні ландшафти Азії. 5. Найбільш відомі естетичні ландшафти Африки.	6

	6. Найбільш відомі естетичні ландшафти Австралії та Океанії.	
13.	Естетичні ландшафти України 1. Естетичні ландшафти рівнинної України. 2. Естетичні ландшафти Українських Карпат та Кримських гір.	6
14.	Садово-паркові ландшафти 1. Поняття про садово-паркові ландшафти. 2. Ландшафтне мистецтво та духовна культура. 3. Естетичне облаштування садово-паркових ландшафтів.	6
Всього годин		86

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань.

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт; оцінка за виконання й захист ІНДЗ.

Поточний контроль (мах = 40 балів)														Модульний контроль/ залік (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів		
Модуль 1											Модуль 2	Модуль 3	100				
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					ІНДЗ	МКР1	МКР2	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13		Т14	5	20	20
25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25				

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни здачі практичних робіт, ІНДЗ, самостійної роботи повідомляє викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні дисципліни «Естетика ландшафту» узгоджується з політикою ЗВО.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – залік. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені. Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Перелік питань до заліку:

1. Поняття про ландшафт.
2. Класифікація ландшафтів.
3. Поняття про районування природних ландшафтів.

4. Одиниці районування природних ландшафтів.
5. Поняття про окультурені ландшафти.
6. Поняття про антропогенні ландшафти.
7. Класифікація окультурених ландшафтів.
8. Кліматичні умови як чинник формування ландшафтів.
9. Рельєф та ґрунти як чинник формування ландшафтів.
10. Поверхневі води як чинник формування ландшафтів.
11. Рослинність як чинник формування ландшафтів.
12. Підходи до визначення «ландшафт».
13. Перцепційна географія, поведінкова географія та гуманістична географія – нові наукові напрями.
14. Підходи до визначення естетичних ресурсів.
15. Фундаментальні праці з дослідження ландшафтної естетики.
16. Об'єктивні підходи до оцінювання естетики ландшафтів.
17. Суб'єктивні підходи до оцінювання естетики ландшафтів.
18. Методи та методики оцінювання.
19. Поняття «пейзаж», «пейзажний комплекс».
20. Підходи до класифікації пейзажних комплексів.
21. Суть визначення естетичного потенціалу за факторно-компонентним оцінюванням.
22. Формування шкали оцінювання відповідно до природних умов території.
23. Природоохоронне законодавство України.
24. Американська ідеологія захисту дикої природи.
25. Міжнародні нормативно-правові документи захисту естетики ландшафтів.
26. Обмежене рекреаційне використання.
27. Розвиток активного туризму.
28. Інтенсивне рекреаційне використання.
29. Шляхи оптимізації туристсько-рекреаційного природокористування
30. Внесення естетичних ландшафтів до природо заповідних територій.
31. Найбільш відомі естетичні ландшафти Європи.
32. Найбільш відомі естетичні ландшафти Північної Америки.
33. Найбільш відомі естетичні ландшафти Південної Америки.
34. Найбільш відомі естетичні ландшафти Азії.
35. Найбільш відомі естетичні ландшафти Африки.
36. Найбільш відомі естетичні ландшафти Австралії та Океанії.
37. Естетичні ландшафти рівнинної України.
38. Естетичні ландшафти Українських Карпат та Кримських гір.
39. Поняття про ландшафтний дизайн.
40. Специфіка та об'єкти ландшафтної архітектури.
41. Проектування об'єктів ландшафтної архітектури.
42. Поняття про садово-паркові ландшафти.
43. Ландшафтне мистецтво та духовна культура.
44. Естетичне облаштування садово-паркових ландшафтів.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література

Основна література

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навчальний посібник / О. О. Бейдик – 3-є видання перерод і доп. – К. : Альтерпрес, 2011. – 462 с.
2. Бобров Р. В. Лесная эстетика / Р. В. Бобров. – М. : Агропромиздат, 1989. – 191 с.
3. Бучко Ж. Відеоекологічний підхід до вивчення ландшафтних комплексів / М. Дутчак, П. Чернега // Ландшафти і сучасність: збірник наукових праць. – Київ–Вінниця. – В. : Гіпаніс, 2000. – С.131–133.
4. Бучко Ж. І. До аналізу естетичних властивостей ландшафту / Ж. І. Бучко // Науковий вісник Чернівецького університету: Серія Географія : збірник наукових праць. – 1997. – Вип. 19. – С. 144–150.
5. Бучко Ж. І. До естетичної оцінки ландшафту / Ж. І. Бучко // Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ сторіччя : збірник наукових праць. – К., 1999. – С. 193–194.
6. Гибсон Дж. Экологический поход к зрительному восприятию / Дж. Гибсон / Общ. ред. и выступ. ст. А. Д. Логвиненко. – М. : Прогресс, 1988. – 464 с.
7. Голд Дж. Психология и география: Основы поведенческой географии / Дж. Голд [пер. с англ. С. В. Федулова]. – М. : Прогресс , 1990. – 304 с.
8. Горб К. Н. Концепция и общие методические принципы создания охраняемых природных территорий в зависимости от эстетической ценности природных ландшафтов / К. Н. Горб ; ред. В. Е. Борейко. – К. : Б. в., 2000. – 56 с. – (Охрана дикой природы / Киевский эколого- культурный центр ; вып.18).
9. Горб К. Н. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов Украины в целях заповедания: методические принципы и результаты исследований / К. Н. Горб // Гуманитарный экологический журнал. – 2001. – Т. 3., Вып. 1. – С. 3–11.
10. Гринасюк А. Р. Атрактивність ландшафтів Волинської області : теорія і практика оцінювання : монографія / А. Р. Гринасюк, Л. В. Ільїн. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – 196 с.
11. Гринасюк А. Р. Ландшафти Волинської області: аналіз естетичних властивостей / А. Р. Гринасюк // Географія та туризм: наук. зб. / Ред. кол.: Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К. : Альфа-ПК, 2014. – Вип. 31. – С. 201–210.
12. Гродзинська О. Ю. Перцепційне районування території України / О. Ю. Гродзинська // Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ сторіччя : збірник наукових праць. – К., 1999. – С. 166–170.
13. Гродзинський М. Д. Естетика ландшафту: навчальний посібник / М. Д. Гродзинський, О. В. Савицька. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005 – 183 с.
14. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : у 2 т. Том 1 / М. Д. Гродзинський. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 431 с.
15. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : у 2 т. Том 2 / М. Д. Гродзинський. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 503 с.
16. Гудзевич А. В. Просторово-часова організація сучасних ландшафтів: теорія і практика / А. В. Гудзевич. – Вінниця : Віндрук, 2012. – 432 с.
17. Гуцуляк В. М. Основи ландшафтознавства : навч. Посібник / В. М. Гуцуляк. – К. : НМК ВО, 1992. – 60 с.
18. Дирин Д. А. Подходы к оценке эстетических ресурсов горных ландшафтов (на примере бассейна р. Мульта) / Д. А. Дирин // Ползуновский вестник. – 2004. – №2. – С. 67–75.
19. Долгов К. М. Эстетика природы / К. М. Долгов. – М. : Ин-т философии, 1994. – С. 26–34.
20. Евдокимова Т. В. Правовая охрана эстетических свойств ландшафтов / Т. В.

Евдокимова. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 168 с.

21. Колбовский Е. Ю. Ландшафтоведение : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. Ю. Колбовский. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 480 с.

22. Колбовский Е. Ю. Эстетическая оценка ландшафтов: проблемы методологии / Е. Ю. Колбовский // Ярославский педагогический вестник. Естественные науки. – 2011. – № 4., Том III. – С. 161–166.

23. Николаев В. А. Ландшафтоведение: Эстетика и дизайн : учеб. пособие / В. А. Николаев. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 176 с.

24. Реймерс Н. Ф. Особо охраняемые природные территории / Н. Ф. Реймерс, Ф. Р. Штильмарк. – М. : Мысль, 1978. – 295 с.

25. Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А.–Р. Будрюнас. – Вильнюс : Б. в., 1975. – 131 с.

26. Эстетика природы / [ред. кол. К. М. Долгов и др.]. – М. : Б. в., 1994. – 230с.

Додаткова література

1. Борейко В. Е. Введение в природоохранную эстетику / В. Е. Борейко. – К. : Киевский эколого-культурный центр, 1997. – 95 с.

2. Борейко В. Е. Екологічна естетика : навч. посібник / В. Е. Борейко, А. В. Подобайло. – К. : Фітосоціоцентр, 2004. – 116 с.

3. Гумбольдт А. Космос. Опыт физического мироописания : ч. 1–3. Ч. 1 / А. Гумбольдт ; [пер. с нем. Николая Фролова] – М. : тип А. Семена, 1862. – 406 с.

4. Давиденко В. М. Заповідна справа: навч. посібник для студентів екологічних, біологічних, природничих, лісівничих, агрономічних факультетів вищих навчальних закладів III, IV рівнів акредитації / В. М. Давиденко. – Миколаїв : МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.

5. Дирин Д. А. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов: методологический обзор / Д. А. Дирин, Е. С. Попов // Известия Алтайского государственного университета. – 2010. – № 3. – С. 120–124.

6. Дирин Д. А. Пейзажно-эстетические ресурсы горных территорий: оценка, рациональное использование и охрана / Д. А. Дирин. – Барнаул : Изд-во «АзБука», 2005. – 258 с.

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264–XII від 25.06.1991 р.) [Електронний ресурс] : [Веб-портал] – Електронні дані. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення 25.06.2014 р.). – Назва з екрану.

8. Законі України «Про природно-заповідний фонд України» (№2456–XII від 16.06.1992 р.) [Електронний ресурс] : [Веб-портал] – Електронні дані. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення 25.06.2014 р.). – Назва з екрану.

9. Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни / О.В. Ільїна – Луцьк : ПП Іванюк, 2009. – 100 с.

10. Лопина О. М. Оценка эстетико-потребительских параметров среды на региональном уровне (на примере Белгородской области) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. геогр. наук : спец. 25.00.24 «Экономическая, социальная и политическая география» / О. М. Лопина. – Воронеж, 2009. – 24 с.

11. Лосев А. Ф. Эстетика природы (природа и ее стилевые функции у Р. Роллана) / А. Ф. Лосев, А. М. Тахо-Годи. – К. : Collegium, 1998. – 242 с.

12. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.

13. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / В. І. Мацола. – Л. : Ін-т регіон. дослідж. НАНУ, 1997. – 259 с.

14. Меллума А. Ж. Опыт оценки пейзажной выразительности географических

- ландшафтов / А. Ж. Меллума // Охрана природы Латвийской ССР. – Рига : Зинатие, 1972. – С. 29–38.
15. Николаев В. А. Эстетическое восприятие ландшафта / В. А. Николаев // Вестн. Моск. ун-та. География. – 1999. – № 6. – С.10–15.
16. Николаев В. А. Феномен пейзажа / В. А. Николаев // Вестник Моск. ун-та. География. – 2002, – № 6. – С.12–19.
17. Пащенко В. М. Землезнання. Методологія природничо-географічних наук. Кн. перша / В. М. Пащенко. – К. : Б. в., 2000. – 320 с.
18. Пащенко В. М. Теоретические проблемы ландшафтоведения / В. М. Пащенко. – К. : Наук. думка, 1993. – 284 с.
19. Пащенко В. М. Методологія постнекласичного ландшафтознавства / В. М. Пащенко. – К. : Б.в., 1999. – 283 с.
20. Петлін В. М. Закономірності організації ландшафтних фацій / В. М. Петлін. – Одеса : Маяк, 1998. – 240 с.
21. Петлін В. М. Конструктивне ландшафтознавство. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 357 с.
22. Петлін В. М. Прикладне ландшафтознавство / В. М. Петлін. – К. : ІСДО. – 1993. – 92 с.
23. Реймерс Н. Ф. Охрана природы и окружающей человека среды: словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс. – М. : Просвещение, 1992. – 320 с.
24. Реймерс Н. Ф. Природопользование: словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс. – М. : Мысль, 1990. – 637 с.
25. Фролова М. Ю. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов / М. Ю. Фролова // Вестник Московского университета. География. – 1994. – №2 – С. 27–33.
26. Хацкевич Д. Х. Природа как эстетическая ценность : учеб. пособие / Д. Х. Хацкевич. – М. : Высшая школа, 1987. – 120 с.
27. Fines K. D. Landscape evaluation: a research project in East-Sassux / K.D. Fines // Regional studies. – 1968. – V. 12, № 1. – P. 41–55.